

A kínai gondolkodás és kultúra alapfogalmai

2

本书为国家社会科学基金重大项目“中华思想文化术语的整理、传播与数据库建设”（15ZDB003）的研究成果
“十三五”国家重点出版物出版规划项目 获评第二届向全国推荐中华优秀传统文化普及图书

A könyv a Kínai Társadalomtudományi Alap
'A kínai gondolkodás és kultúra alapfogalmainak
egybegyűjtése és megismertetése, valamint
digitális adatbázisának létrehozása' nevű projekt
kutatásának eredménye.

A kötet kiadása a 'Tizenharmadik ötéves országos kiadói terv'
támogatásával valósult meg.

A könyv elnyerte 'A hagyományos kínai kultúra
megismertetésére ajánlott' minősítést.

**„A kínai gondolkodás és kultúra
alapfogalmainak egybegyűjtése
és megismertetése” program szakértői**

“中华思想文化术语传播工程” 专家团队

Tanácsadók

李学勤 (Li Xueqin) 林戊荪 (Lin Wusun)
叶嘉莹 (Florence Chia-ying Yeh) 张岂之 (Zhang Qizhi)

Szakértői bizottság

Igazgató

韩震 (Han Zhen)

Szakértők

晁福林 (Chao Fulin)	陈德彰 (Chen Dezhang)
陈明明 (Chen Mingming)	冯志伟 (Feng Zhiwei)
韩经太 (Han Jingtai)	黄友义 (Huang Youyi)
金元浦 (Jin Yuanpu)	李建中 (Li Jianzhong)
李照国 (Li Zhaoguo)	楼宇烈 (Lou Yulie)
马箭飞 (Ma Jianfei)	聂长顺 (Nie Changshun)
潘公凯 (Pan Gongkai)	王博 (Wang Bo)
王宁 (Wang Ning)	叶朗 (Ye Lang)
袁济喜 (Yuan Jixi)	袁行霈 (Yuan Xingpei)
张立文 (Zhang Liwen)	张西平 (Zhang Xiping)
郑述谱 (Zheng Shupu)	

Sinológusok

艾恺 (Guy Salvatore Alitto)	安乐哲 (Roger T. Ames)
包华石 (Martin Joseph Powers)	顾彬 (Wolfgang Kubin)
韩安德 (Harry Anders Hansson)	柯鸿冈 (Paul Crook)
柯马凯 (Michael Crook)	司马麟 (Don Starr)
魏查理 (Charles Willemen)	

Akadémiai bizottság (testület)

白振奎 (Bai Zhenkui)	蔡力坚 (Cai Lijian)
陈海燕 (Chen Haiyan)	陈少明 (Chen Shaoming)
付志斌 (Fu Zhibin)	郭晓东 (Guo Xiaodong)
郝任德 (Michael Hoare)	何世剑 (He Shijian)
胡海 (Hu Hai)	胡智锋 (Hu Zhifeng)
黄春艳 (Huang Chunyan)	贾德忠 (Jia Dezhong)
姜海龙 (Jiang Hailong)	蒋好书 (Jiang Haoshu)
李存山 (Li Cunshan)	李景林 (Li Jinglin)
李雪涛 (Li Xuetao)	林满秋 (Lin Man-Chiu)
刘青 (Liu Qing)	柳拯 (Liu Zheng)
吕玉华 (Lü Yuhua)	满兴远 (Man Xingyuan)
孟庆楠 (Meng Qingnan)	裴德思 (Thorsten Pattberg)
乔希 (Joshua Mason)	乔永 (Qiao Yong)
任大援 (Ren Dayuan)	沈卫星 (Shen Weixing)
施晓菁 (Lynette Shi)	孙艺风 (Sun Yifeng)
陶黎庆 (Tao Liqing)	童孝华 (Tong Xiaohua)
王刚毅 (Wang Gangyi)	王惠民 (Wang Huimin)
王柯平 (Wang Keping)	王丽丽 (Wang Lili)
王维东 (Wang Weidong)	魏玉山 (Wei Yushan)
温海明 (Wen Haiming)	吴根友 (Wu Genyou)

吴志杰 (Wu Zhijie)
徐明强 (Xu Mingqiang)
徐英 (Xu Ying)
严学军 (Yan Xuejun)
杨义瑞 (Yang Yirui)
余来明 (Yu Laiming)
张静 (Zhang Jing)
赵桐 (Zhao Tong)
周云帆 (Zhou Yunfan)
朱渊 (Zhu Yuan)

夏吉宣 (Xia Jixuan)
徐亚男 (Xu Yanan)
严文斌 (Yan Wenbin)
杨雪冬 (Yang Xuedong)
于文涛 (Yu Wentao)
张建敏 (Zhang Jianmin)
章思英 (Zhang Siying)
郑开 (Zheng Kai)
朱良志 (Zhu Liangzhi)
左励 (Zuo Li)

A kínai gondolkodás és kultúra alapfogalmai

2.

中华思想文化术语

2

Foreign Language Teaching and
Research Publishing Co., Ltd / Beijing

Kossuth Kiadó / Budapest

A kiadás alapja

中华思想文化术语 2

Key Concepts in Chinese Thought and Culture 2.

Beijing: Foreign Language Teaching
and Research Publishing Co., Ltd, 2015

外研社

Fordította

Madaras Réka

Szerkesztette

Koronczai-Fekete Viktória

ISBN 978-963-544-711-4

Original Chinese text © Foreign Language Teaching and Research
Publishing Co., Ltd. 2015

Hungarian Translation text © Foreign Language Teaching and
Research Publishing Co., Ltd. 2022

All rights reserved

目录

Tartalom

- 17 āntǔ-zhòngqiān 安土重迁
- 18 bāguà 八卦
- 19 běnsè 本色
- 21 bǐdé 比德
- 22 biàntǐ 辨体
- 24 biécái-biéqù 别材别趣
- 26 biéjí 别集
- 27 chéng 城
- 28 chǔcí 楚辞
- 30 chúnwáng-chǐhán 唇亡齿寒
- 31 cídá 辞达
- 32 dào fǎ zìrán 道法自然
- 33 dū 都
- 34 dúhuà 独化
- 35 fǎ bù ē guì 法不阿贵
- 36 fēigōng 非攻
- 37 gānchéng 干城
- 39 gāngróu 刚柔
- 40 gé mìng 革命
- 41 géwù-zhìzhī 格物致知
- 43 guà yáo 卦爻
- 44 guójiā 国家

- 45 guó tǐ 国体
46 guò yóu bù jí 过犹不及
47 hǎi nèi 海内
48 hǎi wài 海外
49 hé'ér bù tóng 和而不同
50 hòu dé - zài wù 厚德载物
52 huà gāng ē wéi yù bó 化干戈为玉帛
52 huà gōng, huà gōng 化工、画工
54 huà dào 画道
55 huà lóng - diǎn jīng 画龙点睛
57 huì xīn 会心
58 hùn dùn 浑沌
59 huó fǎ 活法
61 jiān'ài 兼爱
62 jiě yī - pán bó 解衣盘礴
64 jīng (jīng shī) 京(京师)
64 jīng jì 经济
66 jīng shì - zhì yòng 经世致用
68 jìng jiè 境界
70 jìng shēng xiàng wài 境生象外
71 jū'ān - sī wēi 居安思危
72 jūn 君
73 jūn zǐ 君子
74 kāi wù - chéng wù 开物成务
75 kūn 坤
76 lǐ 礼
78 miào wù 妙悟
79 mín bāo - wù yǔ 民胞物与
80 míng shí 名实

- 81 mìng 命
82 qìxiàng 气象
84 qián 乾
85 qǔjìng 取境
86 réndào 人道
87 rénwén 人文
89 Sānxuán 三玄
90 shàngdì 上帝
91 shàngshànruòshuǐ 上善若水
92 shén yǔ wù yóu 神与物游
93 shényùn 神韵
95 shīchū-yǒumíng 师出有名
96 shīshǐ 诗史
98 shī zhōng yǒu huà, huà zhōng yǒu shī
诗中有画, 画中有诗
100 shíshì-qíúshì 实事求是
101 sī 思
102 sīwén 斯文
103 sìduān 四端
104 sìhǎi 四海
105 sìshū 四书
106 tǐ 体
107 tiānrén-héyī 天人合一
109 tiānrénzhīfēn 天人之分
110 tiānzǐ 天子
111 wēnróu-dūnhòu 温柔敦厚
113 wénbǐ 文笔
114 wénxué 文学
116 wénzhāng 文章

- 118 Wú-Yuè-tóngzhōu 吴越同舟
119 wǔjīng 五经
120 xiāoyáo 逍遥
121 xiǎorén 小人
122 Xīngjì 兴寄
124 Xīngqù 兴趣
125 xíng'érshàng 形而上
126 xíng'érxià 形而下
126 xūyī'érjìng 虚壹而静
127 xué 学
129 yǎngmín 养民
130 yìshù 艺术
132 yìjìng 意境
135 yìxìng 意兴
136 yǔzhòu 宇宙
137 yuán 元
139 zhèngzhì 政治
140 zhīxíng 知行
141 zhǐgēwéiwǔ 止戈为武
142 zìqiáng-bùxī 自强不息
144 zǒngjí 总集
- 146 Kétnyelvű szójegyzék
150 Kína történelmének kronológiája

Előszó

A kínai gondolkodás és kultúra alapfogalmai alatt olyan fogalmakat, kulcsszavakat vagy kifejezéseket értünk, amelyeket kínaiak alkottak meg vagy kezdtek el használni, és amelyek a kínai filozófia, embereszmény, gondolkodásmód és értékrend alapköveit képezik. Ezek az alapfogalmak a kínaiak természetről és társadalomról évezredek alatt felhalmozódott tapasztalatának és gondolkodásának lenyomatát tárják elénk. E fogalmak és kifejezések a kínai emberek bölcsességét, mélyreható szellemi törekvéseit, valamint gondolkodásuk mélységét és széles látókörűségét tükrözik. A fogalmakban megtestesülő gondolkodásmód, értékrend és filozófia a kínai kultúra „életgénjévé” vált, és ebből kristályosodott ki már hosszú ideje a kínai nemzet karaktere, világnézete és életfelfogása. A mai kínaiak számára ezek kulcsként szolgálnak az ókori filozófia, embereszmény, gondolkodásmód és értékrend fejlődésének megismeréséhez, valamint a kínai irodalom, művészet és történelem behatóbb megértéséhez. Más népek számára ezek a fogalmak ajtót nyitnak a kortárs Kína, valamint a kínai emberek szellemiségének megértéséhez.

Jelenleg a kulturális sokszínűség és a multipoláris diskurzusok korát éljük, amikor különböző nemzeti kultúrák és civilizációk minden korábbinál gyorsabban, mélyebben és szélesebb körben integrálódnak. Minden országnak és nemzetnek megvan a maga gondolkodási, kulturális és diskurzusrendszere, és mindegyiknek helye van a világ civilizációs és

diskurzusrendszerében. Mindegyik tiszteletet érdemel. A nemzeti kultúra és gondolkodás alapfogalmai értelemszerűen lényegi részét képezik ennek a diskurzusnak. Ezek jelentik egy nemzet gondolkodásának esszenciáját, kultúrájának gyökérzetét, szellemiségének alapját és tudományának lényegét. Egyre több gondolkodó jut arra a felismerésre, hogy a kínai gondolkodás és kultúra inspirációt adhat, és hozzájárulhat az emberiség nehéz kérdéseinek megoldásához. A kínaiak szerint az ember „nagy erényekkel kell rendelkezzen és mindent bírnia kell”, „a *dao* természetesen működik”, „az Ég és ember egységben létezik”, az erényes „a harmóniát keresi, nem az egyformaságot”, „az emberek képezik az állam alapját”, és „a klasszikusok tanulmányozása a jelenkor igényeit kell szolgálnia”. Az olyan kínai eszmények, mint a „harmonikus együttélés”, „az Ég alatt mindenki egy családba tartozik” és az „egyetemes harmónia világa” egyre nagyobb figyelmet kapnak nemzetközi téren is. Számos külföldi tudós és Kína iránt érdeklődő személy igyekszik jobban megismerni és megérteni a kínai gondolkodást és kultúrát általánosan, valamint annak releváns fogalmait speciálisan.

A kötet összeállítása során átfogó és szisztematikus megközelítést alkalmaztunk. A fogalmak többsége nem pusztán a kínai filozófia, embereszmény, gondolkodásmód, értékek és kultúra jellegzetességeit tükrözi, hanem korokon és nemzeti határokon túlnyúló jelentéssel és hatással bír, elkápráztatva és gondolkodásra serkentve a mai kor olvasóját. Reményeink szerint e fogalmak különféle nyelvekre való fordítása hozzájárul ahhoz, hogy a világ népei tárgyyszerűbb és átfogóbb ismereteket szerezzenek Kínáról és népéről, múltjáról és jelenéről, valamint a mai kínai emberek szellemiségéről. Ez a megismerés hozzájárulhat Kína és más nemzetek egyenrangú párbeszédéhez, és a különböző civilizációk közötti kölcsönhatásokhoz.

Ez a válogatás, magyarázat és fordítás nem jöhetett volna létre az Oktatási Minisztérium, a Kínai Nemzetközi Kiadói Csoport, a Központi Szerkesztő és Fordító Iroda, a Pekingi Egyetem, a Kínai Népi Egyetem, a Wuhan Egyetem, a Pekingi Idegennyelvi Egyetem, valamint neves kínai és külföldi tudósok: Florence Chia-ying Yeh, Li Xueqin, Zhang Qizhi és Lin Wusun támogatása és segítségével.

A kínai gondolkodás és kultúra alapfogalmainak összegyűjtése egyedülálló, újszerű kezdeményezés. A projekt rengeteg kutatást és egyéb erőfeszítést igényelt, a konnotáció és denotáció tekintetében egyaránt.

Ilyen mérvű hasonló vállalkozásra eddig még nem volt példa. Az előzmények hiánya azt is jelenti, hogy vállalkozásunk eredménye messze nem tökéletes. Ezért szívesen fogadjuk olvasóink véleményét, ami hozzájárulhat feladatunk magasabb színvonalú teljesítéséhez.

2015. április 11.

Ragaszkodik a szülőföldhöz, és nem akar elköltözni

Kína hagyományosan földműves társadalom volt, és az ebből tükröződő érzés, gondolkodásmód jellemezte a köznépet. Ragaszkodtak a földhöz, elsősorban azért, mert megélhetésük ettől függött – a föld volt a mezőgazdasági termelés és az állattartás alapvető forrása –, másodsorban pedig azért, mert nem szerették volna hátrahagyni őseik temetkezési helyét, családjukat és ismerőseiket. A feudális klánrendszerben mindenkinek megvolt a maga helye, a hitrendszerben pedig fontos szerepe volt az ősök tiszteletének, emlékhelyük ápolásának. Az emberek nyugtalanítóknak és kényelmetlennek érezték elhagyni azt a környezetet és társadalmat, amelyben nevelkedtek. Ez az érzés és gondolkodásmód passzívnak és konzervatívnak tűnik, ámde jól tükrözi a kínaiak hazájuk, családjuk és békés életmódjuk iránti szeretetét.

Idézet:

©安土重迁，黎民之性；骨肉相附，人情所愿也。（《汉书·元帝纪》）

Ragaszkodik a földhöz és nem akar elköltözni – ilyen a köznép természetű. A rokonság közelében maradni – minden ember vágya ez.

(A Han-dinasztia története)

Nyolc trigram (nyolc szimbólum)

A *yang*-ot jelképező folytonos vonal (—), illetve a *yin*-t jelképező megszakított (--) vonalak hármas csoportjából épül fel egy szimbólum vagy trigram. A három vonal elrendezésének nyolc kombinációja van, ezeket nyolc trigramnak nevezzük. A nyolc trigram a következő: *qian* (☰), *kun* (☷), *zhen* (☳), *xun* (☴), *kan* (☵), *li* (☲), *gen* (☶) és *dui* (☱). Az ókori kínaiak úgy vélték, a trigramok a természet vagy a társadalom alapvető dolgait és jelenségeit szimbolizálják, és az alábbi jelentéseket és természeti képeket társították hozzájuk: ég, föld, mennydörgés, szél, víz, tűz, hegy, tó. A nyolc trigram kölcsönös egymásra hatásán és változásán, illetve az ahhoz kapcsolódó szimbólumok segítségével értették meg és magyarázták a természeti és társadalmi változásokat, azok működését és törvényeit.

Idézet:

◎古者包牺氏之王天下也，仰则观象于天，俯则观法于地，观鸟兽之文与地之宜，近取诸身，远取诸物，于是始作八卦，以通神明之德，以类万物之情。（《周易·系辞下》）

Mikor Fuxi uralkodott az Ég alatt, az égre tekintve az égi jelenségeket, a földre tekintve a földi törvényszerűségeket figyelte meg, továbbá megvizsgálta a madarak, az állatok és egyéb földi létezők mintázatait. Jelképeket választott az emberi testből és különböző dolgokból, majd megalkotta a nyolc trigramot, hogy ezek segítségével magyarázza el a világegyetem működését és különböztesse meg a dolgok helyzetét.

(Változások könyve)

Bense (Eredeti karakter, benne rejlő természet)

A *bense* eredeti jelentése 'igazi vagy eredeti szín', kiterjesztett jelentése 'eredeti megjelenés', vagy 'forma'. Irodalomkritikai fogalomként a *bense* (本色) három jelentéssel bír: 1. egy adott irodalmi műfajjal összhangban lévő művészeti stílus és jellegzetesség, 2. egy író egyedi karakteréhez hű stílus és irodalmi jellegzetesség, 3. az a stílus, amely lehetővé teszi, hogy az írás hű maradjon a szerző saját tapasztalatához, továbbá képes kifejezni annak valós gondolatait és érzéseit. A *bense* nem csupán az íróval, hanem a művével szembeni követelmény is. A Song-dinasztia irodalomkritikájában a *bensé*-t gyakran használták a különféle irodalmi műfajok egyedi karakterének jellemzésére és értékelésére. A Ming- és a Qing-dinasztiák irodalomkritikájában a *bense* rendszerint a költők és írók egyedi stílusára vonatkozott, továbbá azon írói megnyilvánulásokra, amelyek életszerűek és mentesek az irodalmi szépelgéstől és túldíszítettségtől. A *bense* kifejezést gyakran használják a *danghang* (当行) kifejezéssel párban, 'eredeti és valódi' jelentéssel, továbbá gyakran kapcsolják a taoista filozófiából ismert, „a természet *dao*”-ja kifejezéshez, a túlzott irodalmi díszítéseket erőltető alkotói attitűdök és irodalmi stílusok ellentétéként.

Idézetek:

◎退之以文为诗，子瞻以诗为词，如教坊雷大使之舞，虽极天下之工，要非本色。（陈师道《后山诗话》）

Han Yu a prózaírás szabályai szerint írta *shi* verseit, Su Shi a *shi* versírás módszerével írta *ci* költeményeit. Olyan ez, mintha a Song-palota Lei táncmestere nőknek koreografált táncot járna. Bár mindketten az írás kiváló mesterei voltak, műveik nem felelnek meg a műfaj eredeti karakterének.

(Chen Shidao [1053–1101]: Houshan megjegyzései a költészetéről)

◎近来觉得诗文之事只是直写胸臆，如谚语诗所谓开口见喉咙者。使后人读之，如真见其面目，瑜瑕俱不容掩，所谓本色。此为上乘文字。
(唐顺之《与洪方洲书》)

Mostanában jöttem rá, hogy egy vers vagy prózai mű írásánál mindössze arra van szükség, hogy azt vessem papírra, amit a szívem mélyén érzek és gondolok. Ahogy a szólás mondja: „Ha kinyitod a szád, meglátják a torkodat.” Majd amikor az utókor olvassa, tudni fogja, milyen is valójában a szerzőjük, hiszen nincsenek elrejtve az erősségei vagy a gyengeségei, hanem feltárja valódi karakterét. Ezért az ilyenek a legkiválóbb írások.

(Tang Shunzhi [1507–1560]: Levél Hong Fangzhou-hoz)

◎世事莫不有本色，有相色。本色，犹言正身也；相色，替身也。
(徐渭《〈西厢〉序》)

A világon mindennek megvan a valódi karaktere és annak hasonlója. A valódi karakter az, ami ő maga, a hasonlója pedig ami azt helyettesíti.

(Xu Wei: Előszó A nyugati szobához)

Az erény hasonlítása

A fogalom azt jelenti, hogy a természeti képződmények, a növények és az állatok bizonyos jellemzőit emberi erényekhez hasonlítják, vagy állítják velük párhuzamba. Az irodalomesztétika területén pedig általában azt jelenti, hogy a művekben a szép és pozitív dolgok a fennkölt morális minőségek metaforájaként értelmezendők, illetve egy-egy természeti jelenség bizonyos emberi tulajdonságot fejez ki vagy szimbolizál. Különösen a konfucianus írástudók éltek ezzel a módszerrel, mint ahogy ők voltak azok is, akik az esztétikai minőséget erkölcsi mércévé tették, úgy az emberekre, mint az irodalomra vagy a művészetekre vonatkozólag. Az emberi erények természethez való hasonlítása magában foglalja azt a jelentést is, hogy a természet, illetve jelenségeinek méltatása tulajdonképpen az emberiség, különösen annak moráljának dicsérete. A későbbi korokban az 'erény hasonlítása' retorikai, illetve költészeti eszközzé vált.

Idézetek:

◎昔者君子比德于玉焉，温润而泽，仁也。

（《礼记·聘义》）

A régi időkben a nemes ember erényességét a jádéhoz hasonlították, amely sima, telt és csillogó, az emberségesség megtestesülése.

(Szertartások feljegyzései)

◎及三闾《橘颂》，情采芬芳，比类寓意，乃覃及细物矣。

（刘勰《文心雕龙·颂赞》）

Amikor Qu Yuan megírta az *Óda a narancshoz* című művét, érzelmei és irodalmi stílusa is kifinomulttá vált. A narancs analógiájával egy bizonyos tartalomra utalt, mielőtt részletesen kifejtette volna azt.

(Liu Xie [465–522]: Az irodalom szíve és faragott sárkányai)

biàntǐ 辨体

Stílusmeghatározás

Ez a fogalom egy irodalmi mű formájának és stílusának meghatározására vonatkozik. Azt jelenti, hogy mielőtt a szerző papírra veti a gondolatait – a kifejezésre szánt gondolatok és érzelmek függvényében –, ki kell választania a megfelelő és alkalmas irodalmi formát és stílust, így jöhet létre egy formájában és tartalmában harmonikus és szép irodalmi mű. Az ókori írók jellemzően az alkotás előtt alaposan kigondolták a mű stílusát és formáját. A Wei-, a Jin- és a Déli- és Északi-dinasztiák irodalomkritikusai részletesen tárgyalták a különféle irodalmi stílusok művészi jellemzőit és szabályait, hangsúlyozva, hogy a szerzőknek a kifejezni kívánt gondolataiknak és érzelmeiknek megfelelően szükséges formát vagy stílust kell választaniuk, és szigorúan követniük kell az adott forma vagy stílus által megkövetelt szabályokat, nyelvi formákat és írástechnikát. Álláspontjuk szerint ez a kiváló irodalmi alkotások létrehozásának egyetlen módja. Ezzel szemben a *poti* (破体), vagyis 'stílusbontás' a különféle irodalmi formák és stílusok határainak lebontására,

illetve ezek átformálására vonatkozik. A *bianti* kifejezés esetenként arra vonatkozik, hogy a költő egy magasabb minőségű és stílusú irodalmi mű vagy egy esztétikai képzet megvalósítása érdekében határozza meg pontosan műve stílusát vagy formáját.

Idézetek:

◎夫情致异区，文变殊术，莫不因情立体，即体成势也。势者，乘利而为制也。（刘勰《文心雕龙·定势》）

Mivel az irodalmi művek különböző gondolatokat, érzéseket, ízléseket fejtenek ki, ezért az alkalmazott írói módszereknek is különbözniük kell, és a tartalomnak megfelelően kell kiválasztani a stílust. Ez adja meg a mű erejét. Ez az erő a mű stílusával összhangban lévő írásmódból származik.

(Liu Xie [465–522]: Az irodalom szíve és faragott sárkányai)

◎夫诗人之思，初发取境偏高，则一首举体便高；取境偏逸，则一首举体便逸。（皎然《诗式》）

Amikor a költő kigondolja a verset, és amennyiben a művészi képzelete fennkölt, akkor a versnek is ezt a stílust választja. Amennyiben művészi képzelete könnyed, akkor az egész versen azt a stílust viszi végig.

(Jiaoran [730–799]: Költészeti stílusok)

◎先辨体裁，引绳切墨，而后敢放言也。（章太炎《国故论衡·文学总略》）

Először el kell dönteni az írás stílusát vagy formáját, azután lehet elkezdni írni, betartva a választott stílus vagy forma szabályait.

(Zhang Taiyan [1869–1936]: A nemzeti örökség mérlegelése)

biécái-biéqù 别材别趣

Sajátos téma- és ízlésvilág

A költeményeknek 'sajátos téma- és ízlésvilága' kell hogy legyen. Az Északi Song-dinasztia idején, Huang Tingjian (1045–1105), majd nyomában a Jiangxi költészeti iskola költői verseikben különféle elméleteket, a közügyekről való véleményüket fejtegették. Ennek okán hajlamosak voltak megfelekedezni a költemények inspiráló és érzelemébresztő sajátosságairól. A Déli Song-dinasztia idején alkotó irodalomkritikus, Yan Yu (1191–1241), a *Canglang megjegyzései a költészetről* című művében ellenezte eme tendenciát. Kifejtette, hogy egy költemény a szerző érzéseit kell kifejezze, ízlését és hangulatát kell közvetítse, nem pedig könyvekből vett ismereteket és elméleteket kell bemutasson. A vers által közvetíteni kívánt mondanivalót nem közvetlenül kell kifejezni, hanem a művészi ábrázolásba ágyazva, azzal egybeolvasztva kell megjeleníteni. Yan Yu érvei azt sejtetik, hogy a Déli Song-dinasztia idejére az irodalomkritikusok felismerték a költészet esztétikai sajátosságait, éppen ezért a Tang-dinasztia korára jellemző költészeti módszerekhez és stílusokhoz való visszatérésre ösztönözték.

Idézetek:

◎夫诗有别材，非关书也；诗有别趣，非关理也。（严羽《沧浪诗话·诗辨》）

A versnek sajátos témája van, amely nem a könyvbéli ismeretek. A versnek jellegzetes ízlésvilága van, amely nem az eszmékkel kapcsolatos.

(Yan Yu: Canglang megjegyzései a költészetről)

◎三百年间虽人各有集，集各有诗，诗各自为体；或尚理致，或负材力，或逞辨博，少者千篇，多者万首，要皆经义策论之有韵者尔，非诗也。（刘克庄《竹溪诗序》）

A Song-dinasztia háromszáz éve alatt bár sokan adtak közre irodalmi gyűjteményes köteteket, és ezek megannyi verset is tartalmaztak, amelyek különböző stílusban íródtak, ám ezekben egyesek az eszméiket mutatták be, mások a tehetségüket villogtatták vagy bölceleti vitákba bocsátkoztak. Némelyek ezer verset tettek közzé, mások akár tízezret. Ám ezek mind csak rímbe szedett írások, amelyek a konfucianus klasszikusokat értelmezik vagy korabeli törvényeket tárgyalnak, így nem tekinthetők költeményeknek.

(Liu Kezhuang: Előszó Zhuxi verseihez)